

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. V. In quo potissimùm consistat recta Intentio, ubi aliquid de actu &
habitu Intentionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

Nascitur materia nascuntur: at verò fecundissimus hic vermis, Vana gloria, semine prodiit recenti & generoso, è largà eleemosynà, è rigido jejuniò, è fervidis precibus ortum ducit, & nulli loco, ut Hieronymus loquitur, nulli statui, aratri, ordini, aut sexui parcat, & victum in victorem insurgit vehementius. Vana gloria, vehemens hecetica est medullas exgens, & vix unquam, si quem occupavit, deserens, primum & ultimum vitium nobis superandum, Augustini sensu.

Quàm suave fuit Prophetae Jonæ sub umbrosâ hedera meridiana? unicus vermiculus omnem amonitatem illam turbavit. Virent subinde opera nostra, velut arbor feracia diffundens brachia, sed quamprimum vermiculus superbiæ hanc arborem admorder, momento exarscunt omnia. Vermiculus iste sic se novit abdere, sic furim rodere, ut ii ipsi qui vanâ gloriâ turgent, non tantum id non notent, sed nec credant notanti, & monenti: vermiculus iste abigi se patitur, & cedit incantationi, sed mox redit. Non satis est vanam gloriâ semel effugisse, centies redit, millies redit, & sæpe impetu majore. Ideo venenatus hic anguis quotidie, & sæpius sacris carminibus urgendus est. Vera contra hanc pestem incantatio est illud regii vatis: Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriâ. Dum vivimus, monente Bernardo, è corde & ore non abeat istud Hebraei regis sacrum carmen.

At quis semper ad hoc cantandum tam alaceris qui in omnibus est sincerâ rectæque intentionis: hæc excitat & impigrum facit, hæc docet bene agere, & sibi assidue præcinere: Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriâ: tuo, Domine, non nostro nomini, nec nostris meritis, sed tuis. Sanctus Ignatius Lojola, charissimum sibi symbolum habuit: Omnia ad majorem Dei gloriâ.

§. III.

Ad eò necessaria est recta intentio, ut sine hac nemo effugiat vanam gloriâ, quam rectè Cyprianus vocat subtilissimum malum. Quod reconditiora cordis arcana penetrat, & spiritualioribus mentibus insensibiliter se infundit. Eleganter Petrus Chryologus: Vana gloria, inquit, secretum virus, virtutum fucus, timea sanctitatis. Optime Joannes Chryostomus: O nova, inquit, calamitatis genus! furiosam hanc turbationem, qua timea corrodere non potest, nec sur violare, ea inanis gloria omnino dispergit. Hac est timea celestis thesauri, hic est fur qui aeterna regna furatur, qui immarcescibiles à nobis divitias auferit, qui tanquam contagiosus morbus omnia corrumpit. Ita quoniam prosperit diabolus tam latronibus & vermibus, quam aliis machinis inexpugnabile illud esse præsidium, per inanem gloriâ hoc expugnat.

En etiam cælum ab his vermibus tutum non est. Suedet Christus: Theaurizate vobis thesauros in celo. Et tamen ne sic quidem penitus secuta sunt quæ illic reponuntur. Vana gloria furvivo meatu surrepens, thesauros celo jam repositos clanculum asportat, nisi cultos apponatur recta intentio, quæ nec larum unguem abeat à commissis sibi divitiis. Quidquid unquam boni fecimus, quidquid facturi sumus, intentione rectissimâ undique communiamus, nisi nos deleat frustra laborem sumere.

Nullius sunt meriti difficillima etiam & excellentissima opera, nisi accedat intentio bona: vanus est omnis labor, quem non recta intentio commendat. Hanc Deus spectat in omnibus actionibus nostris, huic daturus est premium. Haud majus, nec magis memorandum facinus est, quam alterum alteri vitam impendere: sed est quis suo corpore centenas cruces vestiat, sexcentas rotas induat, mille securas purpuret, & moriatur milles, nisi id fiat pro Christo, Dei causâ, sanctâ intentione, mori poterit, sed martyr nunquam erit, ad cælestem gloriâ id ei nihil proderit. Non paena, sed causa, sed

Tom. I.

intentione facit martyres, uti Hieronymus testatur. Eadem est ratio, in aliis maximi momenti rebus. Intentio baptizat; intentio consecrat &c. eum è mille panibus sacerdos in dominicum corpus verbis Domini commutat, quem intentione sibi destinat.

Omnis meriti nostri, quâ nos, fundamentum est intentio; ideo Christus orationis Dominicæ caput esse voluit: Sanctificetur nomen tuum, ne scilicet unquam alio agendi principio moveremur, quàm Dei honore. Cùm ergo tantæ sit nobilitatis intentio, jure in divinis paginis cor vocatur. Cor initium est vitæ; talis vita, quale cor. Homo in pecudè migrat, si ei cor pecudis inferatur; pecus in hominem transit, si ei cor humanum addatur.

Nabuchodonosorem Regem voluit Deus fieri bestiam, & inter illas velut unam ex illis agere. Ideo iussit: Cor ejus ab humano commutetur, & cor seræ detur ei. Sed voluit bonus Deus ut hæc bestia denuo in hominem mutaret. Factum est, &: super pedes suos quasi homo stetit, & cor hominis datum est ei. Talis est intentio, cor omnium eorum quæ agimus.

§. IV.

Considerate hîc mihi obsecro eandem sententiam in duabus curiis pronuntiatam. In curiâ Hierosolymitanâ, præside Caiphâ summo Pontifice, pleno consensu Senatorum dictum est: Expedi nobis ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc summus Pontifex decrevit, subscripserunt ceteri. Idem profusus in curiâ cælesti à sanctissimâ Trinitate decretum est: Expedi ut unus moriatur homo pro populo. Hæc autem eadem decretoria sententia, in Hierosolymitano quidem concilio summæ fuit stultitiæ & injustitiæ; in concilio cælesti summæ sapientiæ & justitiæ: illic ferinum cor Caiphæ & Senatorum, ejus odio & invidiâ incitabatur in hunc unum hominem, hic verò cor divinum in eundem hominem summo amore ferebatur. Ita cor principium vitæ; & sicut corde lesò, vicina est mors omnibus cordis functionibus: ita nullum hominis opus dici potest vivum, quod isthoc corde caret, quod non fit propter Deum: inter mortuus est labor omnis, quicunque hac vivâ intentione destituitur.

Rem miram narrat Appianus Alexandrinus de duplici victimâ ex corde. Julius Cæsar eo die, quo in curiâ occubuit, senatum ingressurus, de more fecit: apertâ victimâ cor defuit. Extispice nescio quid varicinate de Imperatoris obitu, irrisit Julius, & aliam admoveri iussit, sed & hæc corde caruit. Mirum profus, bis mirum Er quâ ratione vivat animal sine corde, an tunc primum absumpto, an verò antea desiderato? si antea, & quomodo vixit? si tunc, & quomodo consumptum est? Quidquid id est, victima sine corde, certus mortis nuncijs; sic & opus sine intentione rectâ opus mortuum, inutile, nullum.

Ergo, omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit. Ergo quotiescunque laborem nobis sumimus, aut precaturi, aut rem divinam audieturi, aut elemosynam daturi, aut quidvis aliud acturi, hoc unice curemus & ante omnia, ut agentibus hoc tale cor non desit, ut per intentionem rectam ad Dei honorem agamus omnia. Non est virtus, non est ullum rectè factum, cui deest pars optima, intentio recta. Videte vosmetipsos ne perdati quæ operati estis, sed ut mercedem plenam accipiatis.

CAPVT V.

In quo potissimum consistat RECTA INTENTIO. Vbi aliquid de actu & habitu Intentionis.

Novum pacti genus & pæne inauditum, si quis cum altero sic pacificatur: Amicitiam coibimus,

sed in mutui fœderis stabilitatem ego te denasabo: tuus A illud unicum, *Propter te Domine, propter te*, ô mi Domine, *propter te*, utque & usque sexcenties, & usque millicies, imò assidue ingeminandum. Nullus dies abeat, sed nec hora, quâ non & labori, & cuiusque demum molestiæ nos promptè submittamus; isthoc identidem per ealentem affectum repetito: *Propter te, Domine, propter te*, & ab hoc abstinere & sustinere illud: hoc agere & illud perpèti paratus sum, sed *propter te Domine, propter te*. Nam *propter te mortificamur totâ die*.

1. Reg. c. 11.
v. 2.

Reus. Mercedem operis securitatem non nescit, sed eò nunquam respicit, neque ideo bene loquitur ut bene pacatur, nec ideo sanctè agit ut copiosè id exolvatur. Amor purus imitandum sibi proponit Deum, qui *universa propter semetipsum operatus est*, & propter gloriam suam. Equum omnino est, ut homo propter hunc eundem Dominum, & Conditorum suum nihil facere aut ferre detrectet. Talis erat illa caelestis Sponsa, quæ omnia poma, nova & vetera, dilecto se servalle ait. Novi recentisque fructus sunt, ea quæ in novâ lege à divinâ gratiâ oriuntur, ut sunt Deum amare, in Deum credere, sperare, precari, inedia & vigiliis, aliæ aspera propter Deum tolerare, & hoc est vitiorum ex Adamo traduces crucifigere, & hi sunt fructus horum. Poma vetera sunt illa naturæ opera, edere, bibere, loqui, dormire, &c. quæ tamen unâ cum novis offerenda, ut etiam hæc facturi nunquam non dicamus; *Propter te, Domine, edam & bibam, propter te dormiam, propter te omnia faciam*, ut tibi uni placeam, et si hominibus universis displiceam.

Luc. c. 10.
v. 17.

Ibid. v. 10.

Ibid. eod. vers.

Vit ut Christus reprehenderet suos, in quo minime videbantur commoverisse reprehensionem, *Reversi sunt*, inquit Lucas, *septuaginta duo cum gaudio*, dicentes: *Etiam demonia subjiciuntur nobis*. Nimirum præclarè rem gestam, & miracula quoque patrarant; num igitur eis tristandum ob hoc, aut flendum? subjicit tamen Christus illa narantibus: *Verum amen in hoc nolite gaudere: facta, ô mei discipuli, non improbo, sed hoc in factis sanè spectandum non est, huc vestra intentio non eat; neque enim sat purus est iste fontis gaudii, quamvis rarum ac magnum sit hoc donum, mirabilis & magnifica hæc potestas in cacodæmones, non tamen vestram hoc opus est, sed mea gratia; nec ad vestram salutem spectat, spiritus vobis subijci, sed ad aliorum. Alia sunt & potiora dona de quibus solidè gaudere liceat. Hoc unum vobis maximi faciendum, vos bono loco esse apud Patrem meum: Gaudere autem, quod nomina vestra scripta sunt in celo; huc omnis actio vestra, huc gaudium collineet.*

En ut caelestis medicus suorum oculos malignè humidos terferit, & fluxus intentionis non commendandæ siccat. Intentio mala semper caducum quid vanumque spectat, eòque viciôsè contenta est. Intentio bona puraque, non nisi æternantia desiderat, atque si sit purissima, solum Deum.

Diximus capite secundo, cavere culpam eo tantum animo, ne culpa in flammis sit luenda, intentionem esse non damnam, sed nequaquam puram, nec ad eò magni pretii æstimatori Deo. Et quemadmodum civis ille tam probè notæ non est, qui civicam legem de symposiis extra urbem non instituentis religiosè quidem servat, non tamen reverentiâ legis, sed nummorum amore; crumena parit non famam, nam altero tantò carius potaret in pagani tabernis: itaque potius in urbe helluatur. Ita nec illa omnino purissima intentio est divinæ legi parere ideo, ut vitam agere liceat æternam in gaudiis: bona est quidem, & melior priore, sed aliquem sui amorem sapit. Optima & purissima est intentio, & verè *simplex oculus*, qui Deum solum respicit tam fixè, ut qui habet hunc oculum, sincerissimè de seipso pronunciet: *Serviam Deo propter Deum*. Hoc sensu vociferatur olim Hebræus rex, &: *Quid mihi est, inquit, in celo, & à te quid volui super terram: Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternam*. Propter te solum, mi domine, omnia libenter vitabo, quæ vitari iusseris; omnia hilariter & faciam & patiar, quæ mihi facienda venient, aut patienda.

Pf. 72. v. 25.
v. 26.

§. I.

§. II.

Et quamvis difficile non sit illa primi generis opera propter Deum facere, difficile tamen est illa generis secundi; cum vis animæ inferior, ac depravator natura, incredibili affectu ad se trahat quidquid novit sibi esse commodum & suave; huc tota festinat, & id unum agit ne malè sibi sit: atque si sibi ipsa relinquatur, sibi met servit fidelissimè. Itaque vi adigenda est, ut illa omnia Deo permittat fieri; ut quis ideo tantum velit edere, bibere, loqui, dormire, quòd id placeat Deo. Ethoc est quod divinus Paulus tam serè commendans: *Sive ergo manducatis, inquit, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite*. Tertullianus apud Christianos in more positum fuisse asserit, ad principium cujusque operis cruce se signare. Quod tantumdem erat ac dicere: *Hoc fiat ad gloriam Dei, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*.

§. III.

Quærit Basilus, quâ tandem ratione quis possit edere, & bibere ad Dei gloriam? Huic flux questionis respondet in hunc modum: Mensam accedat antimo non nimium soluto, & in solum cibum hiantem, qui tantum imperet: *Affer, affer, cibus est meus, meam quædam lambor, è meo penore vivo, ideo curabo ut mihi bene sit, & sentiam me vivere*. Non sic loquendum, neque sic edendum, sed istud animo volendum: *In spectorem habeo Deum, ergo cibum ita sumam, ut nullus inde offendatur, Dei gloria non minuatur: nolo ventris mei esse mancipium, ut solam hinc voluptatem sceter, neque enim vivo ut edam, sed edo ut vivam, & par sum ferendis laboribus*. Verbo, qui refici vult sine culpa, nunquam edat & bibat, quin hoc ipsum in Dei laudem faciat: *Propter te Domine, propter te comedam & bibam; te meum finem in omnibus queram*.

Sed num hoc nobis cogitandum eo ipso tempore quo mensam accedimus? Notandum, hinc aliam esse intentionem, quæ dicitur *ACTUALIS*, aliam, quæ *VITALIS*. Actualis est, cum quis Deo offert quod facit dum facit, aut dum facere incipit. Hac certè intentione omnis no-

nis nobis dies est ordiendus, antequam quidquam agamus, offerendo divinæ gloriæ, quidquid acturi sumus. Sed expedit non confusam operum turbam & conglomeratam, sed explicatè & præmeditatè futuræ diei actiones sic Deo sistere: Mi Deus, quidquid ego hoc die dixerò, fecerò, quidquid etiam cogitaverò, id omne tibi offero. Ego has & has preces, illum & illum laborem, ista atque ista negotia mea tibi confesco, nec aliud cupio, quàm ut quidquid hodie horis omnibus acturus sum, id omne cedat in tuum honorem, mi Deus. Hæc intentio dum manè suscipitur actualis est, tunc enim voluntas est in opere. Hac ita suscepta abit quis in templum, in forum, in curiam, in spheristerium, nec amplius cogitat, pro Dei honore illuc aut illuc se iturum: atque tunc intentio quæ manè erat actualis, incipit esse virtualis, si tamen vis ejus aliqua remotis illis actionibus hæreat impressa: sicut lapis manu excussus, sursum per aërem volitans, non sua mole, sed manus impulsu regitur ac movetur.

S. I. V.

Hic notandus perpetuus mos Sanctorum, qui minime contenti matutinâ illâ intentione, omnia opera velut in cumulum congerere, & sic Deo in plenum tradere, sed insuper quotiescunque novi operis aliquid sumunt, toties intentionem illam restaurant, illud assidue secum ingeminantes: Domine, hoc propter te faciam; propter te, Domine, orabo; propter te laborabo; hoc propter te cogitabo; nunc propter te tacebo, nunc & propter te loquar. Quemadmodum homo potulentus quoties ferè bibit, toties combomionem uni propinat, & plerumque poculum exsiccat; ita homo probus ad cujuscunque operis initium, illam actionem suam quasi Deo propinans ait: Domine, omnis hic meus labor tuus est; hæc lectio, Domine, hæc scriptio, hæc mea meditatio tua est; tibi Domine, & propter te hæc omnia facio. Hæc proborum hominum perpetua est consuetudo, & sunt Theologi qui unicam illam matutinam intentionem negent sufficere, ad omnes diei actiones Deo consecrandas. Nam intentio virtualis actionem saltem impellat & promoveat necesse est: at quis impulsus est à matutinâ intentione, cum quis meridie ad mensam sine ullâ Dei aut divini honoris memoriâ, à tempore, à fame, à consuetudine monitus venit? Non est in illo matutino proposito vis alia, quàm ut ex eo bona censeantur, quæ illius velut iussa sunt; sunt autem illa sola, quæ hinc non interruptâ vi oriuntur: eam autem interruptit oblitio, cogitatio, vel actio naturalis diversâ.

Non sufficit una intentio matutinâ ad omnes diei actiones Deo consecrandas.

Sed accedat se ad ut propositum sit efficax de causa operum quæ postea sunt: ad hoc generalis intentio non satis est, sed requiritur ut peculiariter constituat, exempli causâ, summa pecuniæ danda pauperibus, quæ deinceps vi illius propositi erogetur. Hæc Theologorum mens est. Hinc etiam luculentum, cur Christus bonis actionibus mercedem gloriæ promiserit, non tamen sine hac appendice, Si fiant hebdomadis aut diei conceptum, ob Dei amorem omnia ad ejus gloriam agendi, actus Charitatis ac Religionis, tantò præstantior majorisque meriti, quanto amplius & extensius objectum habet, non tamen omnibus illius diei aut hebdomadis actionibus suam nobilitatem induit. Nam ut opera sequentia ex tali actu promerentur divinam gratiam & cælestem gloriam, necesse est ut sint effectus illius. E bonâ intentione seu actuali seu virtuali sunt, quæ vi illius prodeunt, velut arbor surgit è semine. Ut si quis peregrinationem instituat ad locum Deo sacrum, omnes actiones in viâ exercendæ, aut per-

Tom. I.

A ferendi labores, præclari erunt meriti, si exerceantur, illa, isti perferantur ex vi ac necessitate propositi illius. Tunc enim nunquam revocati. Et ut summam dicamus: Opus opus justis hominis justis æternam gloriam tunc promeretur, si ab actu Charitatis seu rectâ intentione imperetur, atque in Deum ut finem ultimum referatur, sive per præsentem actum bonæ intentionis (quod est actu referri) sive per præteritum, à quo tanquam causâ movente opus procedat; quod est referri virtute.

Ergo, si proborum exempla æmulari, si ex virtute agere, si omnes actiones nostras Deo consecrare cupimus, hujus operæ non laboriosæ nos minimè tædeat, quin proposito matutino sapius per diem instaurato, & intentione actuali (quæ certiori pede graditur quàm virtualis) omnia dirigamus ad Deum. Quoties mechanici opifices opus suum ad certam normam, amussim, regulam examinant? quoties de die faber lignarius, aut cæmentarius regulâ longitudines, normâ angulos, altitudines libellâ explorant? quoties statuarius, latomus, marmorarius canonem applicant? quoties Architecti, pictores, Mathematici ad chorobatam aut lineam undecunque omnia mensurant? Ita Christiani singulos actus suos ad divini beneplaciti perpendicularum exigant, ne fallantur aut errent, neve obliqua intentio subrepat, & optima quæque depravet.

S. V.

Gratissimum est Deo, actionibus omnibus & singulis, divini honoris lineam dictâ ratione applicare. Refert Ludovicus Blosius, Gertrudem sanctam virginem à Christo monitam, sua sibi opera omnia minutatim consecraret, nec tantum lectionem omnem, aut scripturam, sed voces quas lectura, characteres quos scriptura, neque tantum cibum aut potum quem sumptura, sed bolos quos comestura, verba omnia quæ locutura, gressus omnes quos positura, anhelitus omnes, quos & vigilans & dormiens ductura, singulari affectu offerret. Quid hoc aliud est, quàm exigere, ut centum floreni, qui ut æs alienum debentur, per singulos asses aut obolos numerentur. Sed cur id Deus à nobis exigit? Nostrum non est querere, cur hoc aut illud velit Deus (quis enim dicere potest, cur ita faciat) sed tamen ratio in promptu est: Vult Deus homines sui servitii exquisitè sedulos, vigilantes, industrios, & in omne suum obsequium esse attentos, qui non obiter, perfunctoriè, & oscitanter faciant quod debent, qui nunquam in officio claudicent, nullamque rem dissolutè conficiant, sed qui studiosissimè omnia diligentissimèque curent, qui noctes & dies nihil aliud agant, quàm ut Domino suo placeant, qui omnibus nervis ac facultatibus contendant, ut ei se probent cui placere cupiunt.

Infra. s. v. c. 9. mibi pag. 392.

Job. 9. v. 12.

Hæc hominis contenta industria, Deo accepta est, etiam in minimis. Palladius Helenopoleos Episcopus, de sciplo juvene: Quodam die, inquit, conveni Macarium Alexandrinum valde anxius, dixique: Equid faciam, pater, affligunt me cogitationes meæ, illud assidue ingerentes: Nihil facis, recede hinc, frustra sunt tua omnia. Ad hæc Macarius respondit: Dietu tuis cogitationibus, Propter Christum custodio parietes. Quid obsecro facilius quàm parietes custodire, qui non tantum non aufugiunt, sed nec asportari queunt? & tamen hæc ipsa parietum custodia magna æstimanda, ob simplicem illum oculum in Christum convertum.

Aversio, & Conversio, sive in omni peccato.

Duo sunt in omni peccato, *Aversio* & *Conversio*. Qui agit contra rationem, conscientiam, Dei legem, avertit se à Deo, ut degener filius reluctante patre & altum reclamante: Mane fili, mane hic, mane. Ille nihilominus domo excurrens in tabernam à parente veritam se penetrat. Dupliciter delinquit refractarius hic juvenis; à patre abit, & subit ganeam prohibitam. Eadem prorsus ratio est omnium gravium peccantium. Cui sua libido, aut dignitas,

dignitas, aut crumena potior est quam Dei lex, hic è A
facili divina iussa contemnit, rei amatæ aditu arceri non
vult, ideo averfus à Deo abir, & excurrit ad illicita; hic
quidem ad pecuniam, iste ad mulierculam, ille ad alias
veti tas voluptates.

Sed utrum in contemptoris filii delicto gravius est?
num excursus & fuga è paternâ domo, an ingressus ta-
bernae? gravior certe videtur fuga hæc à patre, velut
caussa culpæ sequentis. Ita procius in omni peccato.
Averfus à Deo gravissimum malum, & malorum om-
nium inde provenientium origo.

In quavis
virtute
duo sunt
spectanda.

Eodem planè modo in quavis virtute duo spectanda
sunt. Exemplo sit pia liberalitas in pauperes, in qua cer-
nieur, & benefica manus in egenum, & conversa mens
ad Christum, cui placere vult, & cuius legi satisfacere
cupit is qui sic in egenos liberalis est. Atqui hæc ad Chri-
stum conversio præ illo altero majoris est meriti, & plu-
rimum gratiæ conciliat omni actioni. *Tantum ergo facis,
quantum intendis.*

CAPVT VI.

Utrum bona, seu RECTA INTENTIO possit
opus malum, facere bonum?

Gen. c. 15.
v. 9.

DEUS Abrahamo sacrificium imperans: *Sume, in-
quit, mihi vaccam triennem, & capram triennem, &
capram trimam; & arietem annorum trium, turturem quo-
que & columbam.* Columbam solam non vult Deus, nisi
jungatur ei turtur, ea scilicet avis quæ spectet ad cogi-
tationem: non vulturem, non upupam, non accipitrem
in hanc societatem admittit, sed turturem. Nimirum
exigit Deus, ut omnibus quæ ipsi offerimus, columbam
addamus, sinceram intentionem: at si quis huic colum-
bæ jungat fetentem upupam, sacrum faciet ingratis-
simum. Sic turtur cum columbâ; sit opus ut minimè non
malum cum intentione bonâ: alioqui columba & upu-
pa in conjugium conveniunt inæquale. Bona intentio,
& opus malum, exoritur Deo sacrificium.

Cur Deus
columbam
solam non
vult in sa-
crificio.

Hinc liquet quàm Deo non gratum munus veniat
ab eo, qui aufert donandi gratiâ, qui pauperes vestit, sed
pannum ac corium furatur pro his vestibus, exuviis di-
vo Petro detractis, divo Paulo induvias præstat. Hoc
aliud non est quàm columbam & upupam in idem sa-
crificium cogere, opus malum bonâ intentione vestire
velle.

Cur bona
intentio
non potest
malum
opus red-
dere bo-
num?

Sed non immeritò quæras: Cur bona intentio non
possit malum opus reddere bonum? cum tamen mala
intentio possit opus bonum reddere malum? Unde
tantum, quæso, roboris intentioni malæ, ut opus etiam
optimum corrumpt, cum intentio bona tantarum vi-
rium non sit, ut operi malo mederi possit? opus bonum
intentione malâ contaminatur, & qui sit quod opus ma-
lum intentione bonâ non emendatur? si nullius est præ-
tiii jejuniium ex avaritiâ, cur non alicujus sit meriti pla-
gium ex misericordiâ? clarissimè Christus: *Si oculus tuus,
inquit, fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit: si au-
tem oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosium
erit.* Videtur ergo ex æquo jure bonam intentionem
præstare posse in opere malo, quod mala potest inten-
tio in opere bono. Respondemus:

Luc. c. 13.
v. 34.

Duo mala
robustiora
sunt uno
bono.

§. I.
E Divi Bernardi sensu: Duo mala robustiora sunt uno
bono. Ubi non bona est intentio, etsi bonum sit
opus, ibi duo sunt mala, mala scilicet intentio, & fallax
error. Exempli gratiâ: Triduum ferè à potu tempero, &
quàm parcissimè bibo; venturus est enim ad me pota-
tor ignis, ut huic respondere possim viribus non im-
paribus, jam minùs bibo, ut postea possim bibere lat-
gus. Hæc duplex malum. Primum: Intentio mala, sitio

in gratiam ebrietatis. Alterum: Error fidei qui persuadet
ut credam hanc potus temperantiam Deo non dispen-
suram. Atque hic opus bonum est duplici malo conjun-
ctum, intentioni & errori. Quod Bernardus eleganter:
*Vt oculus, inquit, sit verè simplex, requiritur charitas in inten-
tione, & veritas in electione.*

At verò ubi opus malum est, cum bonâ intentione,
bonum unicum est intentio, cetera mala sunt omnia.
Hinc fermentum istud etsi bonum, tam potens non est,
ut massam malam penetret aut transmutet in melio-
rem. Notum illud: In asymbolis, uti sunt ignis & aqua,
non facies est transmutatio: bene opinari & malè face-
re, maximè sunt asymbola. Ad actionem bonam non
satis est, putare illam bonam esse; necesse est etiam, ab-
sit & error, & dolus. Ad malam actionem satis est si pars
ejus unica sit mala. Vulgarissimum est illud divi Dio:
*nylii: Bonum constat ex integrâ cassâ, malum verò è quovis
defectu.* Quod confirmans Seneca: *Adiice nunc, inquit,
quod nihil honestè sit, nisi cui totus animus incumbit atque as-
fuit, cui nullâ parte sui repugnavit.* Ad bene ambulandum,
inquit Hieronymus, mediâ triâque viâ eundem est
bonum agere malâ intentione, est nimium ad dextram
flectere, malè agere bonâ intentione, est nimium ad
lavam declinare. Utrum fiat non multum curat diabo-
lus, modò fiat alterutrum, modò viator abducatur à
medio, cum sit ubique virtutis modus: æque peccat
quod excedit, quàm quod deficit. Paulus monet: *Er non dicitis
(sicut blasphemamur, & sicut ajunt quidam nos dicere) facti-
mus mala, ut veniant bona, quorum damnatio justa est.*

§. II.

Gregorius Nazianzenus confirmans dicta: *Quis du-
bitet, inquit, majoris esse artis valetudinem agro resti-
tuere, quàm admere sano; difficultius amarissimum liquorem
dulcescere, quàm dulcissimum vinum amarescere; ad hoc enim
paucis guttulis opus, ad illud grande dolium vix suffecerit. Dia-
lecticis lex est: Conclusio sequitur debiliorem partem.*
Ubi intentio bona, & opus malum est, conclusio tota
mala est.

Ita fucus est, & mera fraus, actionem ex se malam
bono sine honestate velle, virtum bonâ intentione sic
cupere vestire, ut id Deus velut virtutem probet. Opti-
mè Gilbertus: *Quid cum opus bonum præceditur, inquit,
non ipsum bonum, sed aliud totum intenditur. Oculi sunt te-
nebrosus dicitur ex toto, an ex parte caligans? Mihi quidem
magis tenebrosus ex toto videtur. Nam etsi lux deputeret in
operâ, nulla tamen agnosceret in intentione. Quomodo au-
tem intentio bona, quæ bonum non optat: aut quomo-
do simplex, quæ sub boni velamine seipsam occultat?*

Qui statum priorum annorum, ab anno 1618. ad
1525. annum in memoriam revocat perpenditque hor-
ribiles Romani Imperii turbas, & gravissimam tot pro-
vinciarum rebellionem, in eam fortè sententiam beni-
gnè descendit, ut persuaderi se patiat, multos rebel-
lium honestissimo fine delulos fuisse. Quantus tunc cla-
mor ad arma vocantium, seque mutuis adhortationi-
bus animantium! sed quo fine, quâ intentione? Quan-
tos audissēs dicere: *Vt verbum Dei crescat, ut Evangelium
propagetur.* Multi, non dubitem, sanctissimis sese voci-
bus fefellerunt, quibus hoc unum in ore Deo pugnamus,
& Evangelio. Sed, ô boni, si quidem Deo pugnamus,
& Evangelio, cur in legitimum magistratum insurgitis?
cur indictâ causâ, in hos & illos tam sævè animadverti-
tis? Hoc contra Deum, contra Dei verbum est, hoc vet-
tat Evangelium. Verbum Dei non gaudet seditionibus,
non tumultibus, non rebellionibus. Neque mali quid
patrandum, ut inde aliquid boni eveniat. Ergo specio-
sissimos titulos omittite, bonâ, ut putatis, intentione
opus pessimum nunquam satis velabitis. Malè jungun-
tur finis bonus, & medium malum: upupa & columba
ingratum Deo sacrificium; mala vi auferre uni quod
des